

AMICULU FAMILIARU

Apare una-data in septemana — Domineca. Pretiulu de prenumeratiune pre unu anu e 5 fl., pe unu semestru 2 fl. 50 cr., pentru Romani'a si Tierile latine pre unu anu 13 franci — lei noi, pre unu semestru 7 franci — lei noi.

Renascerea limbei romanesci in vorbire si scriere.

BCU Cluj / Central University Library Cluj (Umare.)

IX. Innoiri ortoepico-fonetice si tonice.

Dupa cele disputate pana acile mai multu in principiu despre limb'a rom. in stadiile desvoltarei de mai inainte si in celu alu renascerei ei, venimu acumu a infira in speciale si un'a cate un'a innovatiunile, ce in stadiulu si tempulu ultimu se introdusera si se introduce in vorbirea rom., si cari dupa modest'a-ne opiniune suntu gresite, standu in contradictiune cu desvoltatiunea istorica si cu spiretulu limbei nostre. Unele dein acestea fure ja atinse si produse ca exemple in cele precedenti. Aice inse vomu se le enumeramu in ordine catu se pote gramatecale: antaiu pre cele ortoepico-fonetice si tonice, apoi pre cele gramatecali-formarie, si in fine pre cele sintactece.

Nu ne maulumu cu speranti'a si nu suntemu de credinti'a, ca le vomu pote aduce tote inainte, ca vomu face unu registru completu alu loru, si ca nu ne va scapa un'a seu alt'a dein vedere. Cele produse voru fi inse de ajunsu, asiad credemu, celu pucinu ca indegetare si celu pucinu spre a atrage atentiunea si a sterni reflexiunea scrietoriloru nostri asupr'a starei limbei in momentulu celu mai critecu alu acestei'a, in momentulu transitiunei ei la una cultura superioriia. Inca avemu tempu, inca nu e prea tardu de a ne invesece limb'a intr'unu vestmentu cu bunu gustu si dupa regula croitu, si de a nu o lasa se devina de unu esterioriu asiad-numitu rococo, ale carui pestricature si peteciture desordinate se-si bata jocu de tota estetic'a si logic'a si de tota scienti'a si istori'a limbei.

Se incepemu, dein ratiuni nu neponderose, antaiu si antaiu cu innoirile ortoepico-tonice.

Intr'adeveru cine nu scie, ce rola insemnata joaca tonulu seu acentulu in vorbire? Legatur'a silabeloru intre olalta si unetatea cuventulu se produce prein tonulu acestui-a. Silab'a intonata seu accentuata domnesce preste cele neintonate si oresicumu si-le subordina. Pre adeveratu oserba in acestu respectu celebrulu Guil. Humboldt, ¹⁾ ca tonulu plana preste silaba si vorba ca unu principiu inca mai plinu de spiretu si vietia si mai insuffletoriu, decum e limb'a materiale, si aterna de la voi'a libera a vorbitoriulu. Derept'ce intonarea, dupa parerea mai probabile a filologiloru, a trebuitu se proceda la inceputu dein insemnatarea speciale a silabei, v-s-d. se accentua silab'a de radecina. Cu tempu inse eufoni'a, cucerindu dein ce in ce mai multu sentiementele cutarui poporu, inriuri si altera regulele primitive de intonarea cuventeloru limbei lui.

Esta-di intonarea, abia trebuie se spunemu, ca in diferite limbe e multu pucinu diversa: intr'un'a mai monotona, greoia, aspra; intr'alt'a mai libera, iusiora, iute, vivace. De acea dein modulu intonarei mai iusioru au mai apesatu inca se deduce una nota caracterisatoria pentru natur'a poporului respectivu. Preste tota dest nu fora esceptiuni, se pote aferma, ca accentuarea marcata, apesata, tare este icon'a conscirei-de-sene vie si

¹⁾ Wilh. Humboldt Die Kavi Sprache, pag. 174.

descepte și a mîndrîei natiionali; deîncontra intonarea fina, domóla, iusióra și abié semtita e semnulu curtenfei, politetiei și agiletatei unei gînti. Vedemu déra, că intonarea acurata a cuventelor rom. nu pôte fi pentru noi lucru indiferente, deórace dins'a atinge geniulu limbei, atinge un'a deîntre caractristecele cele mai intime ale naturei și fientiei poporului nostru.

Tonulu in roman'a are spatiu de misîcare mai largu, decumu aveá elu in latin'a, carea, cumu se scie, numai silabele penultima și antepenultima le poté accentuá, pre candu romanesc'a le poté tóte trele silabele dein urma; ba adaugandu-se la vorbe unele particele și cuventiele, accentulu apare standu chiaru si pre a patr'a si pre a cinci-a silaba incependu de la fine, pr. *ōmeniloru*, *rescūmpara-li-o*. Pre langa acea elu e in limba-ne fôrte iusioru și agile, încátu uneori, alesu in vorbirea mai patetica, pare a-si parasî loculu ordinariu, cá in frances'a, pr. *avēti fr. vous avēz*, inse *ce-āveti cu mine? fr. qu'āvez vous?*

Mai remarcabile inse dein punctulu-de-vedere alu accentuarei in limb'a nóstra e faptulu, că intr' ins'a tonulu remase de regula pre acea silaba, pre carea diaceá și in antic'a latina. Chiaru intonarea silabeloru ultime in romanesc'a, ce'a ce in latin'a nu poteá avé locu provine mai totdeun'a dein simpla contractiune au omisiunea ultimei silabe latine neintonate, pr. *laudá* dein *l. laudaba(t)*, *laudana(t)*; *laudá* dein *l. lauda(vit)*; *porcé* dein *l. porce(lla)*. Eceptiunea p'ací singura o fece limb'a rom. cá nescari sufisa derivative, bunaminte cu *orū l. ōlus*, *inū l. ĩnus*, *ia l. ĩa*, pre cari dein scurte și neintonate ce erá in latin'a clasica, romanesc'a le fece intonate, si deci lungi, impromutandu-le prein acést'a mai multa putere de viétia si mai manósa fructosetate, pr. *petiōru l. petiōlus*, *cristalinu l. cristalinus scl.*

Asiadéra regul'a in privinti'a accentuarei cuventeloróu nóue Romaniloru ne e data: trebue se accentuámu asiá și acolo, cumu și unde accentuédia latin'a. Déra câtii literatori și invetiati romani moderni oserba și respecta acésta regula? Cuventele de curendu impromutate dein latin'a și donate cu dereptu de cetatiania romanésca le aude omulu acusi acusi rostite cu una accentuare, care cunoscutoriului latinei i sfórtica urechi'a. Acelasi resemtiu tí-lu căsiuna asemeni cuvente aplicate in ritmulu poemeloru dupa una intonatiune rea. Ba ce e mai multu de placulu și in voi'a cadentiei chiaru vorbe și forme vechie romanesci se folosescu cu una intonare eronea, scalciata și nesuferibile. ¹⁾ Éca aci casurile cele mai dese și mai importanti, in cari pecatuimu adi contr'a accentuarei séu intonarei rom. genuine și acurate:

In pártile Selagiului și in Satmariu omulu e agraitu destulu de desu cu *domnūle*, *omūle*, *cuscrule*,

¹⁾ Chiaru și la Bolintineanu, Poesie Bucuresci 1855, pag. 30 și 369, cá se tacemu de altele și de altii mai de a dóu'a mana citimu:

„La aceste canturi sufletu-mi saltá,
Si-o róua de lacrimi pre sinu-mi curá.“
„Dar' ce dîcu? Spre a tiene a lunei armonia, scl.“

soerule; și asiá Mitrūle scl.; inca și cōpilu séu cōpțilu in sensu de spurii, baiatu nascutu dein patu nelegiuitu, s. a. a.

In Romani'a libera multe numene proprie de boțediu și de familia termenate in *i* se rostescu accentuandu-se acésta vocale, cumu se pare dein influintia neogreco-turcésca, pr. *Alesandrī*, *Jordachī*, *Costachī*, scl. Ést'a asisidere ni se pare contraria spiretului și reguleloru tonice ale limbei rom., carea posiede destule nume gentilitie séu de familia termenate in *i*; déra in tóte acestea *i* dein fine este séu form'a numenativului plur. de la numene termenate in *u*, séu form'a genitivului sing. de la nume proprie masc. in *a*, pr. *Negri*, *Negrutii*, *Vasilichi*, *Petri*, *Luchi*, *Tomii* (ild. *Lucăi*, *Tomăi* séu *Tomei* scl.) In amendoué casurile disulu *i* in roman'a nu are și nu poté avé tonu.

Termenatiunea numenale ajectivale ĩcu limb'a nóstra o pastrá neintonata, scaimbandu pre ĩ scurtu mai preste totu in *e*, care regula o aplicara mai pretotunde și cele-alalte limbe neolatine, asiá cătu acést'a e un'a dein notele loru caractristece facia de latin'a vechia. ¹⁾ Asiá dicemu: *domineca l. dies dominica*, *maneca l. mańica*, *vĭtregu l. vitricus*, *selbatecu l. silvaticus*, s. a. a.; inse *apriĭgu l. apricus(?)* Conforme acestor'a ar' trebui se ne nevoimu a rostii și scrie: *italecu*, *germanecu*, *gramateca*, *publicu*, *fiseca*, *medecu*, *canonecu*, *tuneca*, *unecu scl.* cu *ecu* neaccentuatu. Ci *déca* acumu cu greu ne potemu dedá cu acestu *ecu* in vorbe de nou introduse, celu puciau se nu intonámu pre *icu*, căce e nesuferitu de vetematoriu pentru urechiele unui-a dedatu cu latin'a au si cu alte neolatine a audii *medicu*, *clericu*, *canonicu*, *tunica*, *publiculu* și alte de acestea. Deincontra pré pucinulu ĩcu latinu remase și in romanesc'a intonatu și nemutatu in *ecu*, pr. *buricu l. umbilicus*, *furnica l. formica*, *urtica*, *vulgurdica l. urtica*, *besica l. vesica*; și asiá mai nóuele: *amicu*, *anticu l. antiquus*, *pudicu l. pudicus scl.*

Totu asiá termenatiunile séu sufisele derivative de nume ĩdus și ĩtus romanesc'a le preface in *edu*, *etu* ma fóra eceptiune, pr. *fragedu*, *mârcedu*, *mucedu*, *netedu*, *umedu*, dein *l. fracidus*, *marcidus*, *nitidus*, *humidus*; inse *caldu*, *uritu* dein *l. calidus*, *horridus*; și érași: *frémetu*, *strépetu*, *tunetu*, *âmbletu*, dein *l. fremitus*, *strepitus* etc. Amesuratu acestei-a amu avé se dicemu: *témedu* séu *macaru timedu l. timidus*, *rigedu l. rigidus*, și *spiretu l. spiritus*, *méretu* au celu pucinu *meritu l. meritum*, éra nu *spiritu*, *meritu* și mai câte de acestea. Alt'a e și nu trebue confundata cu acestea terminatiunea supinale dela verbele de coj. IV.: *auditulu*, *mirositululu scl.*

Sufisulu derivatiunale de ajective bile unii voru se-lu romanésca, rostindu-lu veru: pr. *laudabile*, *laudaveru*. ¹⁾ Nu vomu se cercámu la acestu locu,

¹⁾ Diez Grammatik der roman. Sprachen; I, 205.

²⁾ Cipariu Gramateca, Bucuresci 1870, pag. 354 scl.

pre care parte este adevărul? Atât'a stă, că acelu su-
fisu in latin'a e scurtu și neaccentuat, deci asiă are
se fia și la noi, spre a nu ne vatemă audiulu cu de-
bile, onorabile, s. debilu, onorabilu, ci ro-
stindu corectu debile, onorabile.

Numele personali terminate in latin'a in or-oris
care termenatiune e scurtata dein stravechiulu orius,²⁾
limb'a noastră le pastră in form'a etimologica stravechia
și amesuratu acestei-a le și accentuédia, pr. venatōriu,
l. venător, pastōriu l. păstor. Êst'a ar trebui se o
luăm a minte, și cuventele noue de categori'a acést'a
se le acomodăm regulei date de trecutul limbii, scri-
endu și intonandu p. e. profesōriu, doctōriu, éra
nu profēsoru, dōctoru. De și mai relele domni-
toarele, profesorele, doctorele scl. vorbiramu
mai susu.

Asemenea vorbiramu și de formele portie, co-
misiie ild. portiune, comisiune, și altele că acestea, pre
cari poporulu cu semtiulu seu limbale mai necoruptu
le rostesc portia, comisiă, încātu, déca nu vremu
cu voi'a și cu scirea a fortiă limb'a, nu ne remane alta
ce, decâtu seu a primu de multi detestatulu, déra prein
istori'a și legile limbii pré intemeiatulu iune, seu a
trage acésta clasă de cuvente la cele terminate in ia.

Trecundu la verbe, tacemu de pers. I. sing. dein
perfectulu istorecu alu unoru verbe cá dedēsi, fecēsi,
stetēsi, in cari unii incepu a accentuă silab'a prima:
dēdesi scl. de Mai insemnatu e, că asta-dî incepe a se
strică un'a dein caractristecele distintive ale coju-
gatiunei III. de a II. Aname in pers. 1; și a 2. ale pre-
sentelui indicativu la cojug. III intonăm și trebuie se
intonăm termenatiunea flesiunaria, precandu la cojug. II.
totu acolo se întóna trunchiulu verbului, pr. respundē-
re, respūdemu, respūdeti; inse remanēre
remanēmu, remanēti. In dilele noastre inse ori de
câte ori se face confusiune, pronunsiandu-se: facēmu,
facēti ild. făcemu, făceti scl.

(Va urmă.)

Dr. Gregoriu Silas.

SUVENIRE.

— Verului meu, Juliu Branu.*) —

E dreptu, ce-mi spuneti ôre? Elu nu mai este 'n viétia?
Apus'au a lui sóre asié de demanétia? . . .
O, vere multu iubite! Acum, numai, fûsi mire,
In sufletu c'unu raiu dulce de-amoru si fericire;
Nu-i anulu, decându Hymen sub stégu-i te-a 'nrolatu:
Si adi sub recea glia tu zaci inmormentatu? . . .

Pe oceanulu vietiei de-orcane resculatu
Cu cate valuri negre de micu tu te-ai luptatu!
Si candu la malu ajuns'ai, de valuri nesdrobitu:
A te supune mórtei atunci a trebuitu? . . .

*) Fostu preotu selagianu, repausatu in comun'a Bêrsèulu
de josu la 9 iuniu a. c. in etate de 25 ani.

Dar' cine póte 'nvinge cu mórtea nemilósa?
Ah, cine scie 'n lume se scape de-a ei cósa?
Mici, mari, betrani seu tineri, cându viersulu ei ne chiama:
Ne ducemu, lasându tóte, surori, soția, mama . . .

O, sufletu blându si nobilu! Acolo 'n Eliseu,
Unde-ai sburatu din viétia, de tine n'ar fi reu! . . .
Dar' vai de dóue animi remase pre pamentu,
Acaroru fericire ai dus'o in mormentu:
A t'a soția-i un'a, a t'a alésa flóre,
Si alt'a: maic'a-ti dulce dî-nópte plângétóre . . .

Mergându din ast'a lume, de chinuri tu-ai scapatu,
In stele fericire si pace ai aflatu:
Pân' ele, vai, in tine sprigînu lu si-au pierdutu,
Si dulcea fericire, speranti'a ce au avutu . . .

Dar' pacea-ti n'o conturbe a'loru plânsu si durere!
(Destinulu le va tinde si loru vre-o mângaiere.)
Dormi linu, ferice 'n sinulu locasiului teu santu,
Si tiérin'a usióra se-ti fia in mormentu! . . .

Ah! par' că nu potu crede! . . . Tu nu mai esti in viétia?
Apus'au alu teu sóre asié de deminétia? . . .
Erai in flórea vietiei; — acum, numai, fûsi mire,
In sufletu c'unu raiu dulce de-amoru si fericire;
Nu-i anulu, decându Hymen sub stégu-i te-a 'nrolatu:
Si adi? . . . esti unu spicu vescedu de mórte seceratu! . . .

Tohatu 3 iuliu 1880.

Petru Dulfu.

PETULANTULU.

Comedia in 5 acte
de

Augustu Kotzebue.

(Continuare.)

SCEN'A IV.

Selicour. Fridericu.

Selicour:

Domnule Fridericu!

Fridericu:

(la o parte) Chiar' acum a trebuitu se aduca dra-
culu si pe acest'a aici (cu tonu inaltu) Ce pofitati?

Selicour:

Caii de posta suntu gat'a.

Fridericu:

Fórte bine (la o parte) Chiar' am lipsa de ei.

Selicour:

Servitoriulu meu a coruptu postilionulu.

Fridericu:

Nu ai fostu d.-t'a in persóna la posta?

Selicour:

Nu, dara pentru-ce?

Fridericu:

Cá se fii de totu siguru.

Selicour:

Servitoriulu meu e celu mai istetiu baiatu pe lume.

Fridericu:

Ar' fi fostu cu multu mai bine déca te duceai in
persóna. Intru adevèru, domnule Baron, dute, fâmi pla-
cerea ace'a si te dũ in persóna.

Selicour:

'Ti spunu că nu e de lipsa, servitoriulu meu s'a ingrigitu.

Fridericu:

(Ia o parte) Prostulu acest'a singuru me invétia ce se facu. (cu tonu inaltu) Da, da, aveti dreptu. Sciti ce! acuma e momentulu celu mai favoritoriu pentru de a vorbi cu dens'a.

Selicour:

Unde? Spune-mi degrabă unde?

Fridericu:

Serman'a copila! D.-t'a sciti bine cătu de duru tractéza cu dens'a toti, cu deosebire matusi'a.

Selicour:

Chiar' pentru ace'a voiescu a o eliberá.

Fridericu:

Ac'e a de siguru nu ai observatu că d'ens'a cá o simpla servitóre in tóta diu'a trebue se mulga vacile.

Selicour:

E cu potintia! Quelle horreur!

Fridericu:

Acum e chiar' in grajdu; acolo mai petrece póte tempu de unu patrariu de óra, grabesce-te dara, de siguru o vei aflá.

Selicour:

In grajdulu celu de vaci? Ce cugeti?

Fridericu:

Acolo veti avé unu rendez-vous faimosu. Déca vei vorbi despre amorulu d.-t'ale, si vacile voru incepe a mugí, veti avé o petrecere placuta.

Selicour:

Se póte, inse . . .

Fridericu:

Numai nu te cugetá multu, tempulu trece.

Selicour:

Unde e grajdulu de vaci?

Fridericu:

In fundulu curtiei de-a stâng'a, nu poti gresí.

Selicour:

Inse plóua fórté tare.

Fridericu:

Dóra te temi că plói'a va stinge flacar'a amorului?

Selicour:

De ace'a nu me temu, dar' vestmintele mele si párule meu celu puderatú?

Fridericu:

Éta aici e mantau'a unchiului (i-i dá mantau'a care e pe scaunu.) Aici e si pelari'a lui cu care se preumbla prin gradina, e invescuta cu pánza ceruita (i-i apasa pelari'a in capu asié încátu puderule sbóra in tóte partile.)

Selicour:

Vai de mine.

Fridericu:

Ce te vaieti? Acum prospiciédí cá unu banditu. Dúte degrabă ('lu impinge catra usia.)

Selicour:

Nu vedi că e intunerecu afara.

Fridericu:

Cu atátu mai bine. Faci'a amorului luminéza in grajdu ('lu impinge de totu afara.) Asié, pe acest'a inca l'am espedatu, adeca l'am facutu nebunu. Acum e aerulu liberu si curatu decumv'a nu va fi re'ntornatu Doris pe treptele din dreptu (se uita prin apertur'a chieei.) Nu, Babetta e singura, sermana copila, cum siedi cu capulu radiematu pe mânuri. Aici pe umerii mei se-si radieme d'ens'a capulu, numai curagiu (voiesce a intrá.)

SCEN'A V.

Doris (vine prin usi'a din mijlocu) *Fridericu.*

Doris:

Vere!

Fridericu:

(tresare indareptu dela usia.) S'a conjuratu astadi iadulu in contra mea?

Doris:

De siguru pe mine m'ai cautatu?

Fridericu:

Firesece! . . Si pe cine alta asi fi cautatu?

Doris:

Pentru de ati imburná nebunf'a facuta.

Fridericu:

Me rogu de ertare frumósa verisióra déca facu vre-o nebuná: cine e cauza?

Doris:

Nebunf'a D.-t'ale.

Fridericu:

Din contra intieleptiunea d.-tale.

Doris:

A mea? Cum asié?

Fridericu:

Cine a adusu pre prostulu acel'a din orasiu? Cine mi l'a recomendatu cá modelu, dupa care se-mi intogmescu tóte lucrarile mele?

Doris:

Eu. Inse ar' fi fostu cu multu mai bine déca ascultai de sfaturile mele.

Fridericu:

Asié, — unu omu care rusinéza cas'a, facúndu cártea servitórei nóstre.

Doris:

Ér' ai nebunitu, vere?

Fridericu:

Sér'a prin intunerecu si invelitu intr'o mantá mare cá se nu-lu cunósca nimene.

Doris:

Vere! pâna acum'a te-am tienuta singuru de nebunu, dar' acuma sum convinsa că esti calumniatoriu.

Fridericu:

Pentru numele de nebunu 'ti multiamescu, celu de calumniatoriu inse nu-lu acceptediú, dupa-ce tóte câte le-am dísu suntu drepte.

Doris:

Trebue se scîi Domnule vere, cumcã unu omu pe care l'am aflatu demnu de a-lu primî in jurulu meu nu pôte a uitã intru atãt'a de sene cã se se dejosésca pâna la o servitóre.

Fridericu:

Pe mine inca se me duca draculu déca nu s'au dusu in mantau'a unchiului in grajdulu celu de vaci.

Doris:

Nu, — ace'a nu o potu crede.

Fridericu:

Asculta-me, déca nu e dreptu, me obligu cã inca in sér'a acést'a iau de soçia pre d.-n'a Krick. Acum credi?

Doris:

Documente, vere, documente!

Fridericu:

Fórte bucurosu. Dúte in grajdu, si te vei convinge

Doris:

Ai dreptu, si déca nu ar' plouá asié tare, de si-guru m'asi si duce pentru de a-ti astupá gur'a cea blastemata.

Fridericu:

Aici, — aici e ploieriulu unchiului (lu desface.)

Doris:

Adã-lu aici! Dar' déca ai mintítu?

Fridericu:

Dar' déca voiú avé dreptu?

Doris:

Atunci indata voiú alungá pre tradatoriulu acela din ochii mei pentru totudeun'a (se duce.)

Fridericu:

Ha! ha! ha! Domnisorului i-am facutu o crêmptia încãtu scîu cã me va pomeni pâna va traf. Acum véda densii ce voru face. Eu trebue se me grabescu a culege fruptulu osteneleloru mele, dóra nu am nebunitu eu pe toti fora de cevasi folosu! (intra in odai'a Babettei.)

(Va urmã.)

Tieranc'a.

Multe flori in gradinutia
Si pe ceriu d'albe stelutie,
Multe flori mirositóre,
Multe stele lucitóre;
Multe fete suntu frumóse,
Cari de cari mai dragostóse . . .

Dar' cã flórea mândrei mele
Care cresce 'n sinurele
La fetiti'a de tieranu
Nu-i gasi se ambli-unu anu.
Si cá stelele-i din façia
Cari te umplu de viétia,
Cãtu-i bolt'a cea cerésca
Nu-i gasi se stralucésca.
— Cãndu privesci asupr'a loru
Ti-umple anim'a de doru. —

Féta scumpa dela tiéra,
Mândra cá si-unu crinu de véra,
Dã-mi guriti'a s'o sarutu
Se-mi stingu dorulu de demultu,
Foculu ce-arde 'ncetisioru
Inim'a-mi plina de doru!
Ah, tieranca doru iubitu,
Vina 'n cóci se te sarutu
Cã in veci se nu te uitu! . . .

Vale, 4 juliu 1880.

Const. Balle.

SECRETELE ALORU TREI NOPTI

SÉU TREI MORTI VÍI.

(Romanu anglesu d. H. Frankstein.)

(Continuare.)

Capitulu XXXV.

Unu secretu si mai intunecatu.

Intentiunea lordului de a visitã — sub pretestulu morbului junei guvernante, — pre vecin'a s'a Noreis, fù nimicita de catra camerariulu seu Pietro, carele avé datina de a aduce d-lui seu faime noue totudeaun'a nu la tempulu seu.

Lordulu erã mai gat'a de a plecã, cându se aretà Pietro in usia.

— „Ce e cu tine?“ se resti lordulu; „mergi, càci n'am timpu a te ascultã; ascépta pâna la reintórcere.“

— „Iérta-me domnulu mieu! dar' astadi nu vei merge in Beemont, càci am aici — si atunci f-i aretà busunariulu — am aici cev'a, ce e mai interesantu decãtu ce'a ce voiesci a face acum!“

Ce se fia? óre se fi aflatu Pietro cã d.-lu seu i-a deschisu epistolele, séu altu lucru?

— „Ah! díse Pietro, „aceste noutati nu se referescu nici la Gwendoline Winter, nece la mam'a ei Clar'a, ci atingu siguranti'a d-t'ale si inca si mai multu a mea! poftesce a ceti!“ si-i intinse o cuverta. Lordulu o desfacù si din dens'a cadíu o frãntura din unu jurnal.

In epistóla erã subscrisu fratele lui Pietro, carele voiú a-lu face atentu despre unele liniaminte aparute in unu jurnalulu din Londr'a. Façi'a lordului deveni palida si díse lui Pietro: — „ce e de facutu? éca istori'a diavólésca se pare a veni la lumina!“

— „Ce se faci; decãtu se te asecurezi si mai multu si se te padiesci. Urcã-te pre calu dar' se nu te tradezi; mergi pâna la ruine si le visitéza, cá asié la nópte se mérga lucrulu mai bine!“

— „Ai dreptu!“ i-i díse lordulu — eu voiú scrie d.-siórei Noreis cã voiú merge mâne la ea!“

Asié si facù.

Apoi se urcã pe calu mersè pâna la ruine si intrãndu in ele cercetã ce'a ce a avutu de cercetatu si apoi esí indata uitãndu usile ruineloru deschisè, si se întórsè in castelu. — Aici avù o convorbire scurta cu Pietro, dupa care se retrasè in chili'a s'a.

Nóptea sosi. Tóta lumea dormiã, numai dóue fi-

guri ambláu in midiloculu noptiei; aceste intrară in ruine. Figurile acestea erau: Pietro cu lordulu. Togmai voiră a intră in alu doilea despartiementu sutteranu alu ruineloru, — cându Pietro prindiendu de mâna pre lordu i dise: „Stâi! audi . . . voci omenesci!“ Nu mai audira nemicu; pentru ace'a intrară si mai afundu. — Cătu de mare li fû inse mirarea cându aflara usile departamentului alu doilea deschise si la lumin'a lunei se iviră inaintea loru două figuri necunoscute.

Dupa statur'a loru poteai află că un'a eră mai tenera decâtu cea lalta, care portă o laterna in mâni. „Ele 'si diceau: — „Ôre cându se va descoperi si cunosce secretulu, care jace asupr'a noastră? Cându se va fini acestu spionagi? Si ôre pentruce chiar' d-t'a se-mi ajuti a resolvă acêsta problema pentru de a câscigă amorulu unei fintie ceresci?“

— „Fi pacientu Rhonald!“ — dise o voce blânda, „fi pacientu si totulu se va resolvă! bine că amu aflatu usile aceste deschise . . .“

Cuvintele din urma nu le audi lordulu. — Indata ce acesti necunoscuti esira din ruine si se departara, intră acolo lordulu cu insoțitoriulu seu Pietro. Nici unulu nici altulu nu vorbia, căci numele „Ronald“ li dá destula materia de mediatu, si pentru ace'a nici unulu nu voiă a-si tradă mirarea ce-lu cuprinsese la audiulu acestui nume. Cine se fi fostu acele două persóne? . . .

— „Am conturbatu doi amoresi!“ dise Pietro — „dar' cum de au potutu intră aici?“

Lordulu nu potă respunde repede la acêsta întrebare.

— „Ore nu au si altii chiei? déca au, atunci lucrulu e fôrte gîngasiu“ — cugetă lordulu — „nu trebue a pierde nici unu minutu!“

Ei ar' fi lucratu mai intieptiesce decumv'a ar' fi urmaritu parechi'a necunoscuta! — la acêst'a inse nici nu se cugetară, ci dupace inchiseră tóte intrarile, se reintórsera acasa.

Capitlulu XXXVI.

In Beemont.

Se ne reintórcemu acum iubite cetitoriu la Noreis si la cele două fete june.

Dupa-ce solulu dusé lordului vestea despre cele intemplate cu guvernanta, Noreis dise catra Georgin'a:

— „Eu sum Noreis; déca 'mi vei concede voiu duce pre guvernanta pentru re'nsanetosiarea cătu mai grabnica a ei.“

— „Eu sum Georgin'a, ér' nenorocit'a juna e insoțitori'a mea Myner; eu primescu eu bucurfa propunerea d.-tale.“

Dupa aceste se urcara pre cai si pornira catra castelulu de Beemont. In decursulu calei Georgin'a se miră multu de frumseti'a ce o posedea Noreis. Acêst'a eră in adeveru frumósa; aveá aerulu unui individu destinatu de a predomni.

— „Ast'a nu ar' voii a fi soșfa tatalui meu!“ — cugetă Georgin'a — „nu! — ea nu se-ar' poté inoii nici cându a pasi la casatoria cu unu omu atâtu de uritu!“ — Intre aceste ajunsera in castelu. — Multime de servi erau la dispusetiune. Damele intrara in castelu. Ér' nenorocit'a guvernanta fû dusa in apartamentulu ce-lu folosiá Noreis. Aci fû pusa pre unu patu de bronzu si stropita cu ceva fluiditate, carea avú atât'a potere de la momentu si desceptă pre guvernanta din ametiél'a ei. Unu suspinu profundu esí din pieptu-i si privirile ei se oprira asupr'a domnisiórei Noreis.

— „Nu te incercă se vorbesci, că esti pré debila“ — dise Noreis — „te afi in castelulu meu ér' eu sum Noreis, dómn'a castelului.“

Intr'acestea sosi si mediculu, care visitându-o află unele lovituri la o mâna si la capu. Mediculu dupa-ce o legă se dusé.

Diu'a trecea. Adres'a lordului in care promiteá că o va visită inca sosi. — Georgin'a inca petrecú o nópte aici.

In demanėti'a urmatoria Noreis fû cea de ântâia care visită pre pacienta.

Dómn'a de Beemont intrându la pacienta 'si luă unu scaunu si se pusé lângu dens'a. — „Asié ca e frumósa, Naya!“ dise Noreis catra o féta de chilia, care privighiasé preste nópte lângu pacienta.

— „Asié e!“ respunsé servitóra — „ea e cá o di de primavéra ér' d-t'a eá o di de véra.“

— „Eu o voiu tiené mai multe dile aici, căci o iubescu fôrte multu!“

La usia se audi batédu. — Servitóra esí si adusé o epistóla. — Noreis o desfacú; in ea se află subscrierea lordului Darkwood.

Capitlulu XXXVII.

Altu secretu.

— „Lordulu se afla in odai'a de demanétia“ — dise servitóra catra Noreis.

Acêst'a se scolă si numai decâtu intră la lordu.

Dómn'a de Beemont avea o toaleta eleganta, care redicá inca si mai multu frumseti'a ei naturale; marchisulu, pre lângu tóta ostenél'a calei facute in nóptea precedentă intre ruine, se para destulu de liniscitu.

La intrarea dómnei de casa elu se scolă, facú unu complimentu adêncu. Noreis 'lu primi cu atât'a mândria încātu lordulu veni in confusia; — Elu se escusă pentru aparinti'a s'a aci si-i multiemi pentru bunavoienti'a, cu care a primitu pre nenorocós'a guvernanta, apoi întrebă: — Se afla in periclu guvernant'a?“

— „Ba! inse totusiu are lipsa de câteva dile de linisce! Me rogu se-o lasi la mine pâna ce va fi destulu de sanetósa!“

— „O, pré bucurosu; ea e o féta buna, domnisióra Noreis, — si fiic'a mea Georgin'a inca o iubescu fôrte multu!“

— „Dar' vei concede si Georginei se remana aici?!“
dise Noreis.

Lordulu prin o privire facu pre fiic'a s'a se in-
tieléga ca are de a primi cu multiemita acést'a invita-
tiune generósa. — Georgin'a o si primi.

Lordulu multiemindu 'inca odata de bunavoienti'a
d.-rei Noreis se departa rogandu-o cá se-i concéda a
cercetá cátu de desu pre pacienta.

In calea s'a catra castelulu Dunholm 'si dise: — „in
urma am aflatu muierea, care se-mi fia sočia. Eu o iu-
bescu e frumósa, avuta, si din familia mare! Nu-i
mai bețrana de 25—30 ani.“

Noreis dupa departarea lordului se asiedia pre o
sofa si 'si dise: — „óre visezu eu? ce? elu se fia? . . .“

Georgin'a in acestu tempu stá totu la feréstra pri-
vindu alei'a pre unde disparu tatalu seu.

Noreis o invitá se ocupe locu lángra dens'a.

— „Am auditu cá esti unic'a fiica a lordului?“

— „Asié e!“ respunsé Georgin'a. — „Eu voiu se
fiu ereditórea castelului Dunholm la casulu cându tatalu
mieu nu se-ar' insorá!“

— „Dar' de multu tempu are tatalu d.-t'ale titlulu
de lordu?“

— „Ba, ci numai de vré siese luni.“ Cine ar' fi
potutu se afle lupt'a care se petrecea acum in pieptulu
domnisiórei Noreis.

— „Ce a fostu tatalu d.-t'ale inainte de a fi lordu?
iérta-mi inse — dar' petrecúndu atáti'a ani in Indi'a,
am pučina cunoscintia despre familiile mari ale An-
gliei.“

— „Credu!“ — dise Georgin'a fórte entusiasmata,
cá-ci i se dá ocaziune de a-i poté descrie famili'a s'a,
„Tatalu meu a fostu mai inainte capitanulu Tollish.“

Acestu cuventu fú infricosiatu pentru Noreis. Fa-
çi'a ei se facu palida, si totu corpulu i tremurá. — Ge-
orgin'a inse fú cu multu mai simpla, decátu se fi po-
tutu observá acestea.

— „Capitanulu Tollish?“ repeti Noreis. „Asié
dara elu e unu erede a unchiului seu Darkwood?“

— „Da!“ respunse Georgin'a.

— „Am auditu si eu cá exista unu lordu bețrânu
cu numele Darkwood; — asié dara acel'a e mortu?“

— „Elu a moritu inainte de acést'a cu diece ani, —
acestui'a i urma fiiulu seu Eduard Charteris.“ . . . „si
acestui'a tatalu d.-t'ale?“ — dise Noreis.

— „Da! si acestu lordu inca 'si affá mormentulu
in undele marei, cá-ci a patimitu naufragiu in o caletoria
a s'a.“

Noreis prin astuti'a s'a sciú descoperi dela Geor-
gin'a tóta istori'a familiei s'ale. — „Dar' mam'a d.-t'ale?“

— „Ah! . . . ea a moritu inainte de acést'a cu
mai multi ani!“

Dupa aceste ambele descinsera in parteru, unde
Georgin'a fú condusa in o chilia destinata ei. — ér'
Noreis se re'ntórsé si intrá la pacienta. Ingenunchia in-
aintea patului ei si adéncu misicata dise: — „O ceriule!

indura-te spre mine; ajuta-mi!“ — Apoi dete cursu li-
beru cugeteloru s'ale. Dupa ce 'si reveni in ori 'si dise:

— „Capitanulu Tollish! . . . me miru cá nu am
lesinatu candu l'am revediatu. Elu se-a uitatu la mine
in ochi si nu me-a recunoscutu! Óre destinulu a con-
lucratu cá noi se ne revedemu, si se-mi resbunu pentru
tóta nefericirea ce a adusu elu asupr'a mea? . . . 'mi
voiu resbuná asupr'a-i.“

Diu'a urmatória a fostu o surprindere placuta pen-
tru Georgin'a, cá-ci Noreis o conduse si-i aretá totu ce
erá frumosu in acelu castelu.

(Va urmá.)

P. J. Grapini.

Dare de séma,

despre banii incursi la maialulu arangeatu la 1 Iunie a. c. de juni-
mea universitaria romana din Clusiu, in favórea fondului gimnasiale
din Siomcut'a-mare si a scólei gr.-cath. din Giláu.

Ajutóriile de bani incurgu sporadice, din di in di;
deci e cu neputentia a sci rezultatulu finale alu venitu-
lui inca depre acum'a éra cu finea lui Maiu si inceputulu
lui Juniu plecandu multi juni spre ferii acasa, cei
remasi in Clusiu fiindu ocupati cu esamenele, junimea
nu se poté aduná in numeru deplinu, cá se dispuna
decisivu asupra impartirii venitului curatu si se dea ab-
solutoriu comitetului arangeatoriu. Dreptu acea subscri-
sii cá reprezentanti ai junimei, la rogarea comitetului
arangiatoriu, conchiamaramu junimea remasa inca in Clu-
siu pe 15 Juniu la siedintia, cá se primimu actele si banii
din manile comitetului arangeatoriu. O comisiune din dd.
Demetriu Ciutta si Alesandru Popu med. fu insarcinata
cu revederea acteloru, care affá tóte in ordine si pe de-
plinu justificate. In diu'a urmatóre 16 Juniu, subscrisii,
depuseramu venitululu curatu de 161 fl. 50 cr. in
cass'a de pastrare clusiéna, predandu carticic'a de pas-
trare dlui adv. Aureliu Isacu, carele binevoi a luá asupra
sa si sarcin'a de a primi si a alocá toti banii ce voru
mai incurge spre scopulu acesta. Pastrarea acteloru s'a
concediatu secretariului junimei.

Ratiociniulu, distribuirea baniloru si absolvarea
comitetului arangeatoriu amanandu-se pe inceputulu anu-
lui scol. venitoriu (Septembre), pre candu junimea se va
intórce la cursuri, rugamu pe o. publicu si partile inte-
ressate a fi cu indulgentia si incredere pana atunci; éra
pe dd. colectanti a tramite banii la adress'a dlui Dr.
Aureliu Isacu, avocatulu in Clusiu, carele va binevoi a con-
tinuá cu publicarea contribuitoriloru incurse dela 16. Ju-
niu incóce.

Conformu decisiunei junimei, venitululu curatu pa-
nu la 200 fl. va fi impartitu in dóue parti egali, in favórea
celoru dóue institute; éra ce va intrece se va destiná
fondului gimnasiale.

Aducendu aceste la cunoscintia p. o. publicu, mul-
tiamimu aceluia-si pentru concursulu seu si zelulu cu
care a inbracisiatu o cauza de interessu culturalu roma-
nescu atatu de insemnata; éra dreptu deosebita recu-
noscintia si legitimare publicamu mai la vale numele
toturoru marinimosiloru contribuenti.

I. Preste pretiulu intrarei au datu dd.:

Lazaru Baldi 3 fl. 50 cr., G. Domsia 4 fl., Ncolau
Popu (Monosturu) 2 fl., Dr. Aureliu Isacu 3., fl., N. Bo-
zacu 3. fl., N. Dumbrava 3 fl., Juliu Coroianu 50 cr.
Alesiu Popu 1 fl. 50. N. Popsioru 50 cr., Leontiuu Popu

50 cr., Alesandru Comanescu 1 fl. 50 cr., Joane Petranu 1 fl., J. Grozavu 1 fl., Alesiu Simonu 5 fl., Dr. Gregoriu Silasi 2 fl., N. Nasta 3 fl., J. Siulutiu 50 cr., Joane Popu 1 fl., Iuliu Magyarossy 50 cr., N. Joanovicu 3 fl., Dr. Filipanu 3 fl., Josifu Rusu 1. sublocot. Marinu 1 fl., Gavrilu Popu din Feleacu 1 fl.

II. Dlu adv. Iuliu Coroianu a binevoitu din initiativ'a-i propria a colectá in sér'a petrecerei 14 fl. 13 cr. din cari 6 fl. s'au destinatu fondului societatii „Juli'a“ érá restulu s'a spessatu cu cin'a calusieriloru (seldati). Asemenea d. jude A. Comanescu, apretiandu bravur'a calusieriloru, i-a ospetatu cu vinu.

III. Ajutórie particulare ni s'a tramisu: dela 1. II. Sa d. episcopu Dr. Victore Mihályi 5 fl.; 2. Tergulu-Muresiului (11 fl.), colect. d. Vasiliu Hossu 2 fl., Antoniu Stoic'a 1 fl., Onoriu Francu 2 fl., X 2 fl., dn'a Amali'a Moldovanu 2 fl., dn'a Veturia Velicanu 1 fl.; 3. Cernauti soc. „Junimea“ 10 fl., 4. d. Balintu Garabatu 1 fl., Simeonu Stanescu 1 fl., Dr. Josef Zsigmond 1 fl., Ladislau Balog 1 fl., Josifu Cotisielu 30 cr. Simeonu Burca 20 cr. Bernatu Rosenberger 2 fl., Adamu Csákány 1 fl., Georgiu Jacobu 16 cr. Jacobu Azbey 20 cr. Sigismund Fóris 25 cr. J. Wenzel 20 cr. Márntin Bilusca 20 cr., Dénes 1 fl., Iuliu Décsi 1 fl., Filimonu Mironu 30 cr. V. Popu 50 cr. Simionu Velle Gavrisiu 50 cr. Simion Biluska 1 fl., Teodoru Esztegár 50 cr., Joane Michesiu 40 cr., Jacobu Muresianu 20 cr., Simionu Velle 20 cr., Onutiú Velle 20 cr., Stefanu Szakács 1 fl., Joane Popu 2 fl.; 6. Mociu (13 fl.) colect. d. Dr. Joane Danu 1 fl., Joane Mezei 2 fl., dn'a Maria Bozacu 1 fl., Joane Germanu 3 fl., F. Hosszú 1 fl., Joane Hosszú 5 fl.; 7. Turd'a (13 fl.) colect. Samsonu Ratiu 1 fl., Dr. Ratiu 1 fl., Anania Moldovanu 1 fl., Joane Mészáros 1 fl., J. Petrica 1 fl., Pavelu Medanu 1 fl., Joane Molnár 1 fl., J. Filipescu 1 fl., Elen'a Oláh 1 fl., Dionisiu St. Siulutiu 2 fl., Onoriu Tilea 1 fl., Vladutiú 1 fl., 8. Blasiu (16 fl.) colect. d. prof. Joane Negrutiu 1 fl., ?? 1 fl., Papfalvi 1 fl. 50 cr., Joane Fekete Negrutiu 2 fl., Vestemeanu 2 fl., Mánfi 1 fl., Antonelli 1 fl., Dr. J. Ratiu 1 fl., Dr. Jacobu Brandusianu 1 fl., Simione Popu Mateu 1 fl., Simione Mendel 2 fl., Dr. J. Colceriu 1 fl., Georgiu Vlassa 1 fl., ?? 50 cr.; 9. Brasiovu (22 fl.), colect. Josifu Popu 1 fl., Constantinu Steriu 5 fl., N. Strevoiu 1 fl., J. Lengeru 1 fl., O. Sorescu 1 fl., P. ? 1 fl., J. Padure 1 fl., Dr. Muresiauu 1 fl., Simeonu Margineanu 1 fl., Josifu Baracu 1 fl., Joane Petricu prot. 1 fl., Dr. Neagoe 2 fl., Lukas v. Prunkulu 1 fl., Justinianu M. Grama 1 fl., Jordanu J. Munteanu 1 fl., Victore Popescu 1 fl. P. Josifu 1 fl.; 10. Rodn'a-Naseudu (18 fl. 10 cr.), colect. d. Dr. Simionu Stoica 3 fl., Silvestru Muresianu 50 cr., Fridericu Daichendt 1 fl., Clemente Lupsiaiu 5 fl., Pantelemonu Domide 2 fl., Emiliu Hossú 1 fl., Gavrilu Cardanu 40 cr., Zacaria Popu 50 cr., Gavriele Sangeorsanu 20 cr., Gavriele Anca 1 fl., Luca Katona 1 fl., Joane Josipu 1 fl., Inocentiu C. Porcius 50 cr., Domide Florianu 1 fl.; 11. Abrudu (2 fl.) colect. d. Georgiu Ivascu 1 fl., D. ? 1 fl.; 12. Dev'a (16 fl.), Nicolau Oprea 3 fl., Franciscu Hossú Longinu 2 fl., cá colec-tanti, Joane Motiu 1 fl., Georgiu Nicóra 3 fl., Georgiu Joane Popu 1 fl., Mihaiu Bontescu 5 fl., Dr. Lazaru Petcu 1 fl.; Gherl'a (11 fl.), colect. d. V. Gr. Borgovanu, Anderco 1 fl., Biltiu 1 fl., Gregoriu Stetiú 1 fl. Red. „Amiculu Familiei“ 5 fl. si pretiu redusu la tiparirea invitatiuniloru; 14. Niresiulu-micu (5 fl.), Mateu Strimbu 50 cr.

Joane Hosszú 1 fl., dn'a Hosszú nasc. Teresi'a Dragosiu 1 fl., Dimirie Peteru 1 fl. Joane Pocolu 50 cr

Din siedinti'a junimei, tiente in Clusiu la 15. Juniu 1880.

In numele junimei: presiedintele Vincentiu Nicora, m. p. prof. fl. secretariulu Augustu A. Nicóra m. p. juristu.

REVISTA.

Secliunea scientieloru naturale a Asociatiunei transilvane s'a intr'unitu in Sibiiu si a tienteu siedintie ordinarie in 16/28 si 17/29 iuniu a. c. La acesteu siedintie au partecipatu DDnii: *Dr. Pavelu Vasiciu*, — presidele secliunei, *V. Romanu*, *Dr. Alexi*, *Brote*, *Dr. Moga*, *D. P. Barciauu*, *Comsi'a*, *N. F. Negrutiu*. — Cu acésta ocaziune s'au censuratu dóue opure concursuale („Economi'a poporale“ si „Higien'a poporale“) trecute deja prin critic'a comissiuniloru esmise din partea acesteu secliunii. Nice unulu din aceste opure nu s'a aflatu satisfacatoriu conditiuniloru Concursului e-scrisu si pentru ace'a nu s'au potutu primi spre premiare din partea Asociatiunei, respective s'au decisu a se innapoiá Comitetulu Asociatiunei pentru de a le stradá auctoriloru, déca acei'a le voru reclamá; si apoi a escrie concurse noue mai bene-precisate. Opulu „Flor'a fanerogama a fostului districtu a Naseudului“ de D.-lu Porcius — dupa ce critic'a atátu a Comissiunei esmise cátu si a secliunei ins'a-si 'lu afla de o mare valóre literaria se primesce pentru publicare in *Analile Asociatiunei* — ér' auctorului se propune a i se dá din cass'a Asociatiunei unu premiu de 20 galbeni imp. — In 18/30 iuniu intr'unindu-se tóte trei secliunile constata necesitatea modificarei unoru §§ din Regulamentulu secliuniloru scientifice ale Asociatiunei si dupa ó convorbire mai îndelungata a secliunei esmitte o comisiune de trei pentru elaborarea modificariiloru recerute. Atátu aceste modificari cátu si mai multe lucrari si proiepte ale Secliunei scientieloru naturala voru fi inaintate la Adunarea generale a Asociatiunei pentru pertractare si eliberare. — Cu acésta ocaziune amu cercetatu mormentulu nemoritoriului Alesandru Papiu Ilarianu ce se afla nemidilocitu lângá beseric'a gr. cat. din Sibiiu — in partea in care se afla altariulu aceste'i'a — si aflându-lu nabusitu de buruiene si insemnatu numai cu o cruciulitia de lemnu — aprópe putreda — mai puçinu decâtu modesta, — amu suspinatú din adécundu animei si versându lacrimie fierbinti amu strigatu: *Óre candu se va invetiá Romanulu a-si venerá pre barbatiu cari s'au jertfitu pentru elu?*

Se cauta spre cumperare: „**Cartile Sateanului Romanu**“ Cursulu I — Anulu 1876. „**Higien'a si Scópa**“ Cursulu IV — Anulu 1879. „**Fenice**“ almanachulu societatiei studentiloru romani din Oradea-mare. — **Carti istorice si filologice romane** de editiune cátu de vechia.

Unu teneru romanu absolutu de gimnasiu si de facultatea teologica voiesce a se aplicá de educatoriú si instructoriu in o familia romana.

Actii de-a bancei „**Albin'a**“ se cauta spre cumperare.

A se adresá pentru tóte acesteu la Redactiunea acestui diurnalú.

Proprietariu, Editoru si Redactoru respundietoriu: **Niculae F. Negrutiu.**

Gherl'a. Imprimari'a „Georgiu-Lazaru.“ 1880.